

## Nederlandstalige samenvatting CPB Discussion Paper 446

### “Quantifying the non-take-up of a need-based student grant in the Netherlands”

#### “Kwantificering van het niet-gebruik van de aanvullende beurs”

In deze studie berekenen we het niet-gebruik van de aanvullende beurs voor eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs. De aanvullende beurs is bedoeld voor het financieel ondersteunen van studenten met ouders met een lager inkomen. Hiermee wil de overheid de toegankelijkheid van het onderwijs waarborgen. Als studenten geen gebruik maken van de aanvullende beurs terwijl ze hierop wel recht hebben, lenen of werken ze tijdens hun studie mogelijk meer dan nodig is.

Om het niet-gebruik te berekenen, maken we gebruik van administratieve gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Dit Discussion Paper is een (Engelstalige) update van de Nederlandstalige CPB-publicatie ‘Niet-gebruik van de aanvullende beurs’, gepubliceerd in december 2020<sup>1</sup>. Dit paper is gericht op een internationaal en wetenschappelijk publiek.<sup>2</sup> De inhoud van deze update lijkt sterk op de eerder verschenen publicatie, met als belangrijkste verschil tussen de twee publicaties dat in deze update recentere gegevens zijn gebruikt; we richten ons voornamelijk op 2019 in plaats van 2018.<sup>3</sup>

24% van de eerstejaars hoger onderwijsstudenten die recht hebben op een aanvullende beurs, maakt daarvan geen gebruik. Deze groep loopt maandelijks gemiddeld 180 euro mis. Het niet-gebruik is hoger dan gemiddeld onder studenten die recht hebben op een lagere (niet-maximale) aanvullende beurs. Maar ook onder studenten die recht hebben op een maximale beurs van ongeveer 400 euro maakt 12% geen gebruik van de beurs. Het niet-gebruik in 2019 is daarmee vergelijkbaar met het niet-gebruik in 2018. 33% van de niet-gebruikers leent wel bij DUO.<sup>4</sup> Dit betekent dat een deel van de studenten onnodig een (hogere) studieschuld opbouwt. Voor rechthebbenden is het namelijk altijd voordeliger om gebruik te maken van de aanvullende beurs, omdat DUO de beurs omzet in een gift als de student binnen tien jaar een diploma behaalt.

Het is aannemelijk dat een deel van het niet-gebruik komt doordat studenten niet goed op de hoogte zijn van hun recht, de aanvraagprocedure en/of de voorwaarden van de beurs. De literatuur wijst op vier belangrijke factoren die van invloed kunnen zijn op het niet-gebruik van financiële overheidsondersteuning: financiële factoren (bijvoorbeeld de hoogte en duur van de uitkering), informatiekosten (benodigde tijd en moeite om informatie te verkrijgen over de ondersteuning),

---

<sup>1</sup> CPB, 2020, Niet-gebruik van de aanvullende beurs ([link](#)).

<sup>2</sup> In mei 2022 is ook een CPB publicatie over het niet-gebruik in het mbo verschenen ([link](#)). Daaruit blijkt dat in 2019 meer dan de helft van de mbo-studenten die in aanmerking kwamen voor studiefinanciering recht had op een aanvullende beurs. Ruim een kwart (26,5%) van deze studenten maakte hiervan echter geen gebruik en zij liepen gemiddeld 190 euro per maand mis.

<sup>3</sup> We berekenen in deze update ook het niet-gebruik voor 2020. In de meeste analyses kijken we echter naar 2019, zodat de resultaten niet worden beïnvloed door de mogelijke effecten van COVID-19 op het niet-gebruik.

<sup>4</sup> In 2018 was dit percentage nog 41%. Deze daling in het percentage studenten dat leent zien we echter ook onder alle eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs (in onze onderzoekspopulatie).

aanvraagkosten en stigmakosten.<sup>5</sup> Deze kosten kunnen van verschillend belang zijn voor het niet-gebruik van de beurs door studenten, afhankelijk van hun achtergrond.

Wanneer we kijken naar welke achtergrondkenmerken samenhangen met het niet-gebruik, zien we dat het niet-gebruik lager is onder studenten die gebruikmaken van de zorgtoeslag, doorstromers vanuit mbo niveau 4 (vergeleken met havisten of vwo'ers) en studenten met ouders met een uitkering als belangrijkste inkomstenbron. Mogelijk is dit een indicatie dat rechthebbenden die reeds bekend zijn met het studiefinancieringsstelsel (door de gevolgde vooropleiding) of bekender zijn met financiële steun vanuit de overheid vaker de aanvullende beurs aanvragen.

Sinds begin 2023 is er een aanpassing op het aanvraagscherm voor de aanvullende beurs doorgevoerd met als doel het niet-gebruik te verlagen. De aanvullende beurs staat nu standaard aangevinkt. Studenten moeten het nu actief aangeven als ze de aanvullende beurs niet willen aanvragen.

---

<sup>5</sup> De kosten kunnen zowel monetair als non-monetair zijn.